Силабус навчальної дисципліни
«Видова і жанрова специфіка перекладу художньої літератури (проза, драма, поезія)»

<table>
<tr><td>Напрям підготовки</td><td>Доктор філософії</td></tr>
<tr><td>Галузь знань</td><td>03 Гуманітарні науки</td></tr>
<tr><td>Спеціальність</td><td>035 Філологія</td></tr>
<tr><td>Освітньо-наукова програма</td><td>Філологія у вимірах сьогодення: мовознавство, літературознавство, перекладознавство</td></tr>
<tr><td>Статус дисципліни</td><td>Дисципліна вільного вибору аспіранта</td></tr>
<tr><td>Мова навчання</td><td>Українська</td></tr>
<tr><td>Семестр</td><td>II</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів ЄКТС</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Форма підсумкового контролю</td><td>Залік</td></tr>
<tr><td>Викладач</td><td>Некряч Тетяна Євгенівна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри англійської філології, перекладу і філософії мови імені професора О.М. Мороховського</td></tr>
<tr><td>Анотація навчальної дисципліни</td><td>Дисципліна «Видова і жанрова специфіка перекладу художньої літератури (проза, драма, поезія)» поглиблює базові теоретичні знання аспірантів про невіддільну причетність художнього перекладу як діяльності до єдиного процесу розвитку світової культури і вчить розглядати кожну проблему перекладацького мистецтва щонайменше в двох планах – загальнолітературному і власне перекладацькому. В курсі розглядається діалектична єдність і взаємодія змісту й форми літературного твору і його перекладу, вивчаються факти літератури, зокрема перекладеної, в їх історичній обумовленості з урахуванням динамічного характеру літературного процесу. Особлива увага приділяється специфічним особливостям кожного з основних видів літератури – епосу (прозі), драмі й ліриці (поезії), з поглибленим вивченням жанрових рис внутрішньо-видових форм, які становлять істотні проблеми для їх правильного відтворення в перекладі й вимагають креативних підходів.</td></tr>
<tr><td>Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану)</td><td>
<table>
<tr><td colspan="3">2 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:</td></tr>
<tr><td></td><td>Денна/вечірня форма навчання</td><td>Заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>лекції</td><td>20 год.</td><td>2 год.</td></tr>
<tr><td>практичні заняття</td><td>10 год</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td>консультації</td><td>–</td><td>–</td></tr>
<tr><td>самостійна робота</td><td>60 год.</td><td>84 год.</td></tr>
</table>
</td></tr>
<tr><td>Передумови до вивчення або вибору навчальної дисципліни</td><td>Для успішного освоєння дисципліни аспіранти повинні:
Знати :
• Сутнісні особливості кожного з трьох літературних видів і основні відмінності у перекладацьких підходах до їх відтворення. визначальні теорії та концепції в сучасному перекладознавстві;
• Найпоширеніші жанри й піджанри прозових, драматичних і поетичних творів, які вимагають застосування специфічних рішень передачі їх змістовних і формальних параметрів.
• Основні етапи діяльності перекладача художніх творів різних видів і жанрів; засоби мінімізації втрат у перекладі.</td></tr>
</table>

	Вміти: • Правильно визначати вид і жанр перекладеного твору; • Детально аналізувати застосовані у перекладі стратегії й тактики, які передають видо-жанрові особливості певного твору. • Вирізняти засоби збереження жанрово-стилістичного балансу в перекладеному творі, засоби відтворення авторської картини світу, з розмежуванням універсалій і індивідуальних рішень. • Здійснювати зіставний аналіз двох або декількох наявних перекладів прзового, драматичного або поетичного твору, порівнюючи здобутки і втрати кожного перекладача на рівні змісту і форми.
Мета вивчення дисципліни	поглиблене ознайомлення аспірантів-філологів з визначальними рисами основних видів художньої літератури – прозою, драмою і поезією, які у всій багатій різноманітності жанрів та піджанрів вимагають від переклача вправного володіння як універсальними стратегіями й тактиками відтворення усіх змістовно-формальних параметрів певного твору, так і суто індивідуальних, специфічних підходів до передачі індивідуально- особистісних вимірів авторського задуму.

Компетентності, які аспірант набуде в результаті навчання

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність до глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань із дисциплін гуманітарного циклу (теорії і практики перекладу, стилістики української і іноземної мови, історії й теорії літератури), історії їх становлення і розвитку, сучасного стану й актуальних проблем, новітніх наукових парадигм і методології філологічних студій, що передбачає проведення досліджень та здійснення інноваційної діяльності з використанням комплексу міждисциплінарних даних.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до пошуку й критичного осмислення інформації.

ЗК 2. Здатність логічно, аргументовано і ясно будувати усне й писемне наукове мовлення.

ЗК 3. Здатність до проведення аналітичної та експериментальної наукової діяльності; організації, планування та прогнозування результатів наукових досліджень.

ЗК 4. Здатність орієнтуватися в термінології, володіти й оперувати знаннями з української мови відповідно до практичних потреб.

ЗК 5. Здатність до осмислення філософсько-світоглядних засад, сучасних тенденцій, напрямів і закономірностей розвитку вітчизняної і світової науки в умовах глобалізації й інтернаціоналізації.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність виокремлювати і обґрунтовано оцінювати видо-жанрову специфіку художнього твору в перекладацькій перспективі.

ФК 2. Здатність аналізувати здобутки і втрати на шляху до повноцінного відтворення видо-жанрових рис оригінального твору в наявних українських перекладах.

ФК 3. Здатність систематизувати онтологічні властивості видо-жанрових форм художніх творів з огляду на перекладацькі стратегії й тактики.

ФК 4. Здатність глибоко і різнобічно аналізувати українські переклади прозових, драматичних і поетичних творів в аспекті узагальнення доцільності задіяних стратегій і тактик у збереженні й відтворенні виду і жанру.

ФК 5. Здатність проводити зіставний аналіз множинних перекладів художнього твору з метою осягнення загальноперекладацьких прийомів передачі видожанрових особливостей і унікальних креативних прийомів конкретного перекладача.

ФК 6. Здатність формулювати фундаментальну наукову проблему в галузі перекладознавства, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

ФК 7. Здатність визначати методологічні засади комплексного філологічного дослідження у сфері перекладознавства, самостійно розробляти й запроваджувати методологію дослідження, яка базується на результатах наукових розвідок, міжнародних стандартах і рекомендаціях.

Удосконалювати методи проведення експериментальних досліджень і застосування методів статистичної та кількісної обробки одержаних результатів.

ФК 8. Здатність виявляти спільні та відмінні тенденції в розвитку лінгвістики, літературознавства й перекладознавства.

ФК 9. Здатність використовувати системні знання мови в теоретичному / практичному, синхронному / діахронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному, семіотичному аспектах для аналізу та синтезу ідей, задіювати системні знання сучасних перекладознавчих студій у власній дослідницько-інноваційній діяльності.

Результати навчання з дисципліни

Результат навчання (1. знати; 2. уміти; 3. комунікація; 4. автономність і відповідальність)		**Форми (та / або методи і технології навчання)**	**Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання** *(за необхідності)*
Код	**Результат навчання**		
1.1	Знання основних рис прозових, драматичних і поетичних творів як формотворних конструктів для передачі в перекладі	Вправи	Семінар
1.2	Знання базових перекладацьких стратегій і тактик, які забезпечують відповідність виду і жанру перекладеного твору оригінальному	Вправи, аналіз перекладів.	
2.1	Уміння аналізувати і систематизувати визначальні риси видо-жанрових особливостей твору на доперекладному етапі	Вправи	Контрольна робота
2.2	Уміння систематизувати перекладацькі здобутки і втрати на шляху досягнення повноцінного відтворення видо-жанрових складників оригіналу	Аналіз перекладів	Презентація
3.1	Здатність до зіставного аналізу перекладів одного й того самого твору в історико-методологічній перспективі	Круглий стіл, обговорення гетерохронних перекладів.	
4.1	Уміння відстоювати власну наукову позицію	Виступ на конференції, підготовка презентацій, аналіз текстів.	

Тематичний план занять	***Змістовий модуль 1.*** **Перекладена література як складник літературного процесу в культурі-приймачі, а художній переклад як діяльність – частина єдиного процесу розвитку світової літератури** 1. Художній переклад як засіб збагачення культури-приймача. Збереження смислової ємності художнього тексту як завдання перекладу. 2. Запозичення через переклад нових жанрових і піджанрових різновидів. 3. Проблема збереження етнокультурного забарвлення в перекладах художніх творів різних видів і жанрів. Хронологічно зумовлені риси першотвору і засоби їх передачі в перекладі залежно від виду й жанру.

	4. Соціокультурно зумовлені риси першотвору і засоби їх передачі в перекладі залежно від виду й жанру. Збереження індивідуальної своєрідності першотвору в перекладі. ***Змістовний модуль 2.*** **Осягнення оригінального твору перекладачем; інтерпретація оригінального твору; перевираження оригінального твору** 1. Інтерпретація оригінального твору. Визначення інтерпретаційної позиції перекладача у відтворенні видо-жанрових складників. 2. Перевираження оригінального твору. Співвідношення двох мовних систем в аспекті передачі видо-жанрових особливостей оригіналу; напруженість в стилі перекладу. ***Змістовий модуль 3.*** **Особливості перекладу прозових, драматичних і поетичних творів** 1. Для прози характерна взаємодія різних мовленнєвих планів – мовлення автора, оповідача, персонажів. у перекладі прозових творів на перший план виходить відтворення ідіостилю автора і авторської картини світу. художньої літератури. 2. В перекладі драматичних творів чітко виділяються два підходи – переклад літературний і переклад сценічний. Сценічний діалог – це текст, розрахований на вимовляння і слухання. Сценічність мовлення і сценічність вимови сигналізують, що перед нами розвивається драматичний діалог. Перекладач мусить дуже точно відтворити жанрові особливості твору, не перетворюючи трагіфарс на комедію чи трагедію на буфонаду. 3. Спеціальна проблематика перекладу поезії найчастіше зводиться до питання, які існують вітчизняні еквіваленти іноземних форм ритму або рими. Натомість, різниця між віршом і прозою значно глибша, вона стосується всієї художньої структури твору: якщо в прозі конструктивна одиниця – це повністю виражена думка, то у вірші це частковий мотив, виражений нерідко образом. Мова поезії характеризується і своєрідністю лексики, оскільки вибір слів у вірші залежить від вимог форми.

Система оцінювання результатів навчання

***семестрове оцінювання*:**

1. Оцінювання усних відповідей студентів.

При оцінюванні усних відповідей на теоретичні питання враховується їхній обсяг і повнота, а також ілюстрування прикладами:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, повна, з доречними прикладами;
- оцінка 4: «добре» ставиться, якщо відповідь самостійна, правильна, достатня, але без прикладів;
- оцінка 3: «задовільно» ставиться, якщо відповідь недостатня чи з помилками»;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо аспірант не відповідає на запитання.

2. Оцінювання тестових завдань.

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі 100 % правильних відповідей;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі 90 % правильних відповідей;
- оцінки 3: «задовільно» ставиться в разі 60 % правильних відповідей;
- оцінка 2: «незадовільно» ставиться в разі, якщо аспірант виконав завдання на 59 % і менше.

3. Оцінювання домашньої самостійної роботи.

При оцінюванні самостійної роботи враховуються обсяг виконаних завдань і якість їх виконання:

- оцінка 5: «відмінно» ставиться в разі бездоганного виконання всіх завдань;
- оцінка 4: «добре» ставиться в разі бездоганного виконання 75 % завдань;
- завдання, виконане на 50 % чи більше ніж на 50 %, але менше ніж на 70 % за умови правильного виконання, заслуговує оцінки 3: «задовільно»;

оцінка 2: «незадовільно» ставиться, якщо завдання виконане менше ніж на 50 %.

Підсумкове оцінювання **залік**

Умови допуску до заліку:

Відвідування лекцій і практичних занять, виконання самостійної роботи та індивідуальних завдань.

8.2 Організація оцінювання:

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності аспіранта (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу аспіранта як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в *рейтинговий бал за роботу протягом семестру* шляхом помноження на 10. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50.**

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Вона оцінюється в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в *рейтинговий бал за МКР* у такий спосіб:

«відмінно» – 50 балів;
«добре» – 40 балів;
«задовільно» – 30 балів;
«незадовільно» – 20 балів;
нез'явлення на МКР – 0 балів.

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Підсумковий рейтинговий бал	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
0 – 59	FX	незадовільно

На заліку у графі відомості обліку успішності "Відмітка про залік" викладач виставляє:

- оцінку за залік за національною шкалою ("зараховано");
- кількість балів, що відповідає підсумковому рейтинговому балу аспіранта з навчальної дисципліни (кількість балів за 100-бальною шкалою);
- оцінку за шкалою ЄКТС (A, B, C, D, E).

В Індивідуальний навчальний план аспірант записує точну назву дисципліни (абревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС.

Політика курсу	Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 50%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи. Графік повинен бути затверджений проректором з наукової роботи. Якщо аспіранти денної форми здобуття вищої освіти через поважні причини (хвороба, надзвичайні сімейні обставини тощо) не можуть відвідувати певну кількість аудиторних занять, вони мають їх відпрацювати. Процедуру та

	форми терміни відпрацювання аспірантами денної форми здобуття освіти пропущених занять із навчальної дисципліни визначає кафедра психології, педагогіки і фізичного виховання і доводить до відома аспірантів конкретні графіки відпрацювання пропущених занять з дисципліни і критерії оцінювання. Під час роботи над письмовими роботами не допустимо порушення академічної доброчесності. Зокрема: ● використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень; ● використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів; ● видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту; ● несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми); ● фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи; ● посилання на джерела, які не використовувалися у роботі, ● залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань. Основні види відповідальності аспірантів за порушення академічної доброчесності: • повторне проходження оцінювання (контрольна робота, залік тощо); • повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; • відрахування із закладу освіти; • позбавлення академічної стипендії; • позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.
Рекомендована література	1. Влахов С., Флорин С. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – 352 с. 2. Гайнічеру О.І. Поезія і мистецтво перекладу. – К.: Дніпро, 1990. – 212 с. 3. Домонтович В. Болотяна лукроза / Київські неокласики. – К.: Факт, 2003. – 352 с. 4. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія. – Львів: Вища школа, 1983. – 175 с. 5. Казакова Т.А. Практические основы перевода. – СПб: Союз– 2001. – 320 с. 6. Кам'янець А.Б., Некряч Т.Є. Інтертекстуальна іронія і переклад. – К.: Видавець Вадим Карпенко, 2010. – 176 с. 7. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Курс лекций. – М.: ЭТС, 1999. –189 с. 8. Коптілов В. В.Теорія і практика перекладу. – К.: Юніверс, 2003. – 264 с. 9.Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448с. 10. Кундзіч О. Творчі проблеми перекладу. – К.: Дніпро, 1973. – 264 с. 11. Левый, Иржи. Искусство перевода. – М.: Прогресс, 1974. – 397 с. 12. Лилова, Анна. Введение в общую теорию перевода. – М.: Высшая школа, 1985. – 256 с. 13. Некряч Т.Є. Муки і радощі драматичного перекладу// Од слова путь верстаючи й до слова. Збірник на пошану Р.П.Зорівчак. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – С. 108 – 126. 14. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Навчальний посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2008. – 200 с. 14. Некряч Т.Є. Свавілля чи співдружність: перекладацькі стратегії відтворення стилізації// Мовні і концептуальні картини світу. Вип. 26. Частина 2. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – С. 302 – 310. 15. Некряч Т. Перевод для театра: типы асимметрии// Культура как текст: Сборник научных статей. Выпуск X. – Москва – Смоленск: Ин-т языкознания РАН, смоленский гуманитарный университет, 2010. – С. 239 – 246. 16. Некряч Т.Є. Перекладач і культура// Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Випуск 104 (1). – Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2012. – С.163- 169. 17. Некряч Т.Є., Чала Ю.П. Вікторіанська доба в українському художньому перекладі. – К.: Кондор, 2013. – 187 с.

18. Некряч Т.Є., Довганчина Р.Г. Айсберг в океані перекладу: відтворення ідіостилю Е.Гемінгвея в українських і російських перекладах. – К.: Кондор, 2014. – 220 с.
19. Ребрій О.В. Сучасні концепції творчості у перекладі. – Харків: Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 376 с.
20. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика. – М.: Международные отношения, 1974. – 216 с.
21. Рильський М. Мистецтво перекладу. – К.: Радянський письменник, 1975. – 344 с.
22.Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. – К.: Факт – Наш час, 2006. – 344 с.
23. Федоров А.В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы). – СПб: Филологический факультет СПбУ, 2002. – 352 с.
24. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. – К.: Либідь, 2007. – 248 с.
25. Чуковский К.И. Высокое искусство. – М.: Советский писатель, 1968. – 384 с.
26. ШвейцерА.Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. – М.: Наука, 1988. – 215 с.
27. Эко, Умберто. Сказать почти то же самое: Опыты о переводе. – СПб: Symposium, 2006. – 574 с.
28. Baker M. In OtherWords: A Coursebook on Translation. – L. and N.Y.: Routledge, 1996. – 304 p.
29. Bassnett S. Translation Studies. Revised edition.–L. and N.Y.: Routledge, 1994. – 168 p.
30. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. – L. and N.Y.:Longman, 1997. – 258 p.
31. Lefevere A. Translating Literature: Practice and Theory in a Comparative Literature Context. – NY: The Modern Language Association of America, 1994. – 165 p.
32. Leppihalme R. Culture Bumps. An Empirical Approach to the Translation of Allusions. – Clevedon: Multilingual Matters, 1997. – 240 p.
33. Newmark P. Paragraphs onTranslation. – Clevedon – Philadelphia – Adelaide: Multilingual Matters, 1993. – 218 p.
34. Nida E. A. and Taber C. R. The Theory and Practice of Translation. – Leiden: E.G.Brill, 1969. – 218 p.
35. Snell-Hornby M. Translation Studies. An Integrated Approach. – Amsterdam: Benjamins, 1988. – 220 p.
36. Touri G. Descriptive Translation Studies and Beyond. – Amsterdam: Benjamins, 1995. – 312 p.
37.Venuti L. Strategies of Translation. – / L. Venuti // Encyclopedia of translation studies. – L. andN.Y.: Routledge, 2001. – P.240 – 244.
38. Venuti L.The Translator's Invisibility. A History of Translation. – L. And N.Y.: Routledge, 2004. – 353 p.